

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 18372
Tarih: 29.04.2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu İle Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Kemalbay

Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ
İzmir Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	-Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler -Tarım, Orman ve Köyişleri
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe
Tarih: 5 Mayıs 2022	Esas No: 2/4442

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİĞİ
29 Nisan 2022
Numara:

29 Nisan 2022 1010354

GEREKÇE

Türkiye’de mevsimlik tarım işçileri, hukuk içerisindeki yeri ve yurttaşlık bağından doğan temel insani hak ve özgürlükleri göz ardı edilen, kişilerin çalışmaktan doğan sosyal güvence başta olmak üzere insana yakışır adil ve uygun işte çalışma, maaş, emeklilik, sigorta vb. işçilik haklarından, ekonomik sömürden, eğitmeden, ayrımcılıktan ve şiddetten korunma hakları ihlal edilen, kayıt dışı çalışma ve tarımdaki ağır çalışma koşullarına dahil olmaları nedeniyle çocuk işgücü varlığının yüksek olduğu yapısı ile “yoksullaştırılmış emekçiler” grubunu oluşturmaktadırlar.

Güvencesiz ve kayıt dışı istihdamdan kaynaklı olarak sayıları kesin olarak bilinmemekle birlikte, TÜİK işgücü Eylül/2020 verilerinde tarım sektöründe çalışan sayısının 5 milyon 132 bin kişi olduğu belirtilmektedir.

Türkiye’de mevsimlik tarım işçiliği sürecinde karşılaşılan sorunlara genelgelerle çözüm aranmakta ancak çıkarılan genelgelerin de gereği yerine getirilmemektedir. Yasal düzenlemelerin dışında olmak, güvencesizlik ve korunmasızlık mevsimlik gezici tarım işçiliğinin en belirgin göstergesi olmaktadır.

31.05.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında, 6111 sayılı torba yasayla 01.03.2011 tarihinden itibaren tarım işlerinde hizmet akdiyle süresiz çalışanlar sosyal güvenlik kapsamına alınmıştır. Bu bağlamda, başkasının hesabına süresiz iş sözleşmesi ile çalışanlar (4/a) ve kendi hesabına çalışan tarım işçileri (4/b) isteğe bağlı olarak 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası (SSGSS) kapsamında ele alınmaktadır. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 88’inci maddesinin on ikinci fıkrası ile Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 3.maddesine göre; mevsimlik tarım işçilerinin yaptığı iş yapılan tarımsal faaliyet tanımına uygun düşse de İş kanunu sebebiyle sigorta hakkından faydalanamamaktadırlar. Ayrıca kanunun Ek-5 kapsamında sigortalı sayılanlar toplamda %34,5 oranında prim ödemektedirler. Bu oranın %20’si malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları, %12,5’i genel sağlık sigortası ve %2’si iş kazası/meslek hastalıkları sigortası primidir. Ancak bu kapsamda sigortalı sayılacaklar için 01/03/2011 tarihinden itibaren bu tür tarımsal faaliyetlerde çalıştıklarını belgelemeleri halinde her ay için günlük ücretin 18 katı başlanılarak (otuz katını geçmemek üzere) ve primleri birer puan artırmak suretiyle ödemeleri kaydıyla 30 günlük hizmet kazanmaları öngörülmüştür. 2018 yılı Ek-5 kapsamındaki sigortalıların ödemeleri gereken aylık prim tutarı; “4/1-b kapsamındaki tarım sigortalılarında olduğu gibi, prime esas günlük kazanç tutarının 25 katı üzerinden hesaplanmaktadır. Prime esas kazancın hesaplanacağı gün sayısı her yıl bir puan artırılarak 2023 yılında 30 güne ulaştığında sabitlenecektir. Buna göre 2021 yılı için, asgari ücret

üzerinden prime esas kazanç beyanında bulunan bir sigortalının ödemesi gereken aylık prim tutarı: $3.577,50 \text{ TL} \times \%34,5 \times 28 \div 30 = 1.151,96 \text{ TL'dir. (SGK)''}$. Bu noktada, çok düşük ücretlerle çalıştırılan mevsimlik tarım işçileri yoksulluk ve açlık sınırının altında yaşamaları nedeniyle sosyal güvenlik primini ödemek için para ayıramayacağı ve sigortasız kalmaya devam edeceği aşikârdır.

Sosyal devlet, hayatın getireceği risklere karşı vatandaşlarına güvence sunmak ve insan onurunu güvence altına almak zorunda olduğu için, sağlık, işsizlik ve emeklilik sigortaları sosyal devletin ana hatlarını oluşturur. Anayasada Sosyal Hukuk Devleti ifadesinin açıkça sosyal devlet anlayışı temelinde oluşturulduğu ortadadır ki birçok maddesinde bu vurgu yapılmaktadır.

Tüm bu nedenlerden dolayı bu kanun teklifi ile; düşük ücretle çalıştırılan ve yüksek prim ödemeleri gerektiği için isteğe bağlı sigortalı olmayan mevsimlik tarım işçilerinin zorunlu sigortalı sayılmalarını ve bunların primlerinin devlet tarafından ödenmesi amaçlanmaktadır.

**TARIM İŞÇİLERİ SOSYAL SİGORTALAR KANUNU İLE SOSYAL
SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNUNUN BAZI
MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 2925 sayılı ve 17/10/1983 tarihli Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununun mülga 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı, tarım ve orman işlerinde hizmet akdiyle süreksiz olarak çalışanların bu Kanunda ve 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda yazılı şartlarla ve zorunlu sosyal güvenliğinin sağlanmasıdır.”

MADDE 2- 2925 sayılı Kanununun mülga 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Kapsam

MADDE 2. — Sosyal güvenlik kanunu kapsamı dışında tutulan tarım ve orman işlerinde çalışmakla beraber bu kanuna göre malullük, emeklilik (yaşlılık) aylığı, hamilelik ve sürekli tam işgöremezlik geliri almayanlardan; süreksiz olarak tarım işlerinde hizmet akdiyle çalışanlar bu Kanuna göre zorunlu olarak sigortalı sayılırlar.

Bu işçilerin ikamet adreslerindeki muhtarlar ile İl/İlçe Sosyal Güvenlik Kurumu yetkililerinin bu işçiler ve aile bireyleri hakkında tutacakları belge ve kayıtlar da bu Kanun kapsamında değerlendirilir.”

MADDE 3- 2925 sayılı Kanununun mülga 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Tanımlar

MADDE 3. — Bu Kanunda geçen;

- a) Sigortalı: Bu Kanuna göre sigortalı sayılan kimseleri,
- b) İşveren: Sigortalıları çalıştıran gerçek veya tüzelkişileri,
- c) İşveren vekili: İşveren adına ve hesabına işin yönetimi görevini yapan kimseleri,
- ç) İşçi vekili/aracısı (Dayıbaşı): İşçi ve ailesi adına ve hesabına işi bulan ve işverenle anlaşma sağlayan kişiyi,

d) İşyeri: Sigortalıların işlerini yaptıkları yerler ve işçiler için yaşam alanı olarak oluşturulan kalıcı veya geçici eklentiler ile bunlara sağlanacak elektrik, su ve kanalizasyon bağlantılarını,

e) Süreksiz iş: Nitelikleri bakımından en çok 30 işgünü süren işleri,

f) Gelir: Sigortalıya ve hak sahiplerine, iş kazaları ile meslek hastalıkları sigortasından yapılan tahsise bağlı ödemeyi,

g) Aylık: Sigortalıya veya hak sahiplerine malullük, yaşlılık ve ölüm sigortasından yapılan tahsise bağlı ödemeyi,

h) Hak sahibi: Sigortalının veya bu Kanuna göre aylık veya gelir almakta olanların ölümü halinde, gelir veya aylık bağlanmasına hak kazanan eş ve çocukları ile ana ve babalarını,

ı) Belge ve kayıtlar: Kurumca hazırlanan ve Kurumca belirlenen ilgili muhtarlık, birlik, kuruluş, il veya ilçe tarım müdürlükleri tarafından usulüne uygun olarak düzenlenip onaylanmış belgeleri ve kayıtları,

i) Kurum: Sosyal Güvenlik Kurumunu,

j) İlgili kuruluşlar: Mevsimlik tarım işçilerini hak ve yükümlükleri konusunda aydınlatacak, bu konudaki eğitimleri verecek olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı ve Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunu,

k) Katsayı: Her yıl bütçe kanunu ile tespit edilen ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi Devlet memurlarının aylıklarına uygulanan katsayıyı,

l) İş kazası: Sigortalının İşyerinde bulunduğu sırada ve işi ile ilgili olarak meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedence veya ruhça arızaya uğratan olayı,

m) Meslek hastalığı: Sigortalının çalıştırıldığı İşin niteliğine göre tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, sakatlık veya ruhi arıza hallerini.

İfade eder.”

MADDE 4- 2925 sayılı Kanununun mülga 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Sigortalı sayılmayanlar

MADDE 4. — Bu Kanunun uygulanmasında;

a) 18 yaşını doldurmamış olanlar,

b) Sosyal güvenlik kuruluşlarına prim veya kesenek ödemekte olanlar,

c) Dul, yetim aylığı veya Sosyal Sigortalar Kurumundan geçici veya sürekli kısmî işgöremezlik geliri alanlar hariç, sosyal güvenlik kuruluşlarından emeklilik (yaşlılık) veya

malullük aylığı ile sürekli tam işgöremezlik geliri almakta olanlar, aylık veya gelir bağlanması için talepte bulunmuş olanlar,

d) 1.7.1976 tarih ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna göre aylık bağlananlar, Sigortalı sayılmazlar.”

MADDE 5- 2025 sayılı Kanununun mülga 5 inci maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Sigortalılığın başlangıcı

MADDE 5. — Bu Kanun kapsamına girenler, çalışmaya başladıkları tarihten itibaren sigortalı sayılırlar. Bunların işe başlama bildirgelerinin Kuruma yollanmasından İşveren ve İşveren Vekili ile İşçi Vekili (Dayıbaşı) müteselsilen sorumludurlar.”

MADDE 6- 2025 sayılı Kanununun mülga 33 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Prime esas alınacak kazanç, gün sayısı ve prim ödemesi

MADDE 33. —Primlerin hesabına esas tutulan günlük kazanç; Sosyal Güvenlik Kanununa ekli gelir testi tablosundaki en düşük göstergenin katsayı ile çarpımının otuzda biridir.

Prim hesabına esas gün sayısı, her ay için 15, bir tam yıl için 180 gündür.

Prim tutarları Sosyal Güvenlik Kurumunca hesaplanır ve sözkonusu primler Hazine ve Maliye Bakanlığı Bütçesinden Kurum hesabına yatırılır.”

MADDE 7- 2025 sayılı Kanununun 40 ıncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kanunun uygulanması:

Madde 40 – Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümleri uygulanır.”

MADDE 8- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“32) Tarım ve orman işleri ve bu işlerin esasları şunlardır:

a) Her çeşit meyveli ve meyvesiz bitkiler, çay, pamuk, tütün, elyafli bitkiler, turunçgiller, pirinç, baklagiller, ağaç, ağaççık, omca, tohum, fide, fidan, sebze ve tarla ürünleri, yem ve süt bitkilerinin yetiştirilmesi, üretimi, ıslahı, araştırılması, bunlarla ilgili her türlü toprak

işleri, ekim, dikim, aşı, budama, sulama, gübreleme, hasat, harman, devşirme, temizleme, hazırlama ve ayırma işleri, hastalık ve zararlılarla mücadele, toprak ıslahı, çayır, mera, toprak ve su korunması.

b) Ormanların korunması, planlanması (amenajman), yetiştirilmesi, işletilmesi, sınırlandırılması, çalışmaları, bunlara ait alt yapı çalışmaları ile tohum toplama, fidanlık, ağaçlandırma, erozyon kontrolü, etüt proje ve rehabilitasyonu, ormancılık araştırma ile milli park, orman içi dinlenme yerleri ve kent ormanlarının kurulması, bakım ve geliştirilmesi.

c) Her türlü iş ve gelir hayvanlarının (arı, ipek böceği ve benzerleri dahil) yetiştirilmesi, üretimi, ıslahı ve bunlarla ilgili bakım, güdüm, terbiye, kırkım, sağım ve ürünlerinin elde edilmesi, toplanması, saklanması ile bu hayvanların hastalık ve asalaklarıyla mücadele. d) 854 sayılı Deniz İş Kanunu'nun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kara ve su avcılığı ve üreticiliği ile bu yoldan elde edilen ürünlerin saklanması ve taşınması.”

MADDE 9- 5510 sayılı Kanunun Ek 5 inci maddesinin altıncı ve sekizinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu madde kapsamındaki sigortalılar için , 82 nci maddeye göre belirlenen prime esas kazancın alt ve üst sınırı arasında olmak kaydıyla Kurum tarafından belirlenen günlük kazancın otuz katının % 34,5'i oranında prim hesaplanır. Bunun %20'si malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları, % 12,5'i genel sağlık sigortası, % 2'si iş kazası ve meslek hastalıkları sigortası primidir.”

“Prim tutarları Sosyal Güvenlik Kurumunca hesaplanır ve söz konusu primler Hazine ve Maliye Bakanlığı Bütçesinden Kurum hesabına yatırılır.”

MADDE 10- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 11- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.